

Geçmişten Günümüze Gölpazarı Düğün Adetleri

Hasan Taşçı*

(ORCID: 0000-0002-1491-8782)

Makale Gönderim Tarihi
17.05.2021

Makale Kabul Tarihi
25.09.2021

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Taşçı, H., "Geçmişten Günümüze Gölpazarı Düğün Adetleri", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 6/2 (2021): 869-913.

APA: Taşçı, H. (2021). Geçmişten Günümüze Gölpazarı Düğün Adetleri. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 6 (2) , 869-913.

Öz

Bilecik iline bağlı Gölpazarı ilçesi, tarih boyunca çok önemli bir bölgede yer almasına rağmen zamanla ana geçiş güzergâhlarından uzak kalmanın da azizliği ile Bilecik ilinin Sakarya Nehri havzası kenarındaki diğer ilçelere göre içine kapalı bir ilçe durumuna düşmüş ve giderek gözden uzaklaşmıştır. Oldukça kalabalık dağ köylerinin meydana getirdiği bu ufak coğrafya, içinde barındırdığı yaşama ait kendi kültürünü korumasını bilmesine rağmen son yıllarda köylerden ilçeye, ilçeden büyükşehirlere yapılan göçler halk kültürünün unutulmasına neden olmaktadır. Gölpazarı ve yöresi, ilçe ve köyleriyle geçmişten günümüze çok farklı halk kültürünü barındırır. Öyle ki aralarında birkaç km mesafe olan köylerin ağız farkından tutun kadınlarının giydikleri urbalarda bile farklılıklar dikkat çekicidir. Bu farklılıklar günümüze kadar detaylı olarak araştırılmamış, araştırmalar birkaç çalışma ile sınırlı kalmıştır. Bu çalışma ile ilgili boşluğun doldurulmasına katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

---

* Araştırmacı, Türkiye, tascihsn@yahoo.com
Researcher, Turkey.

Anahtar Kelimeler: Gölpazarı, Düğün, Adet, Gelenek**Gölpazarı Wedding Customs from Past to Present****Abstract**

Although Gölpazarı district of Bilecik province has been located in a very important region throughout history, it has become an introverted district compared to other districts on the edge of the Sakarya River basin of Bilecik province, and has gradually become out of sight, due to the dignity of staying away from the main transit routes. Although this small geography, which is formed by very crowded mountain villages, knows how to protect its own culture of the life it contains, migrations from villages to districts and from districts to metropolitan cities in recent years cause folk culture to be forgotten. Gölpazarı and its region, with its districts and villages, contain very different folk cultures from the past to the present. The differences are striking, from the dialect difference between the villages that are a few kilometers apart, even in the robes worn by the women. These differences have not been investigated in detail until today, and research has been limited to a few studies. It is aimed to contribute to filling the gap in the study.

Keywords: Gölpazarı, Wedding, Custom, Tradition.

Giriş

Günümüze kadar Gölpazarı üzerine yapılan araştırmalar, Nedim Göknil, Muzaffer Sarısözen, Muzaffer Batur ve Şükrü Elçin tarafından 1943, 1949, 1958 ila 1965 yılları arasında yapılmış, elde edilen bilgiler kitap ya da dergilerde makale olarak yayınlanmıştır. Gölpazarı üzerine yazılan İlk tez çalışması ise 1947 yılında Semiha Müftüoğlu tarafından kaleme alınan “Gölpazarı İlçesinin Monografyası” isimli çalışmadır.¹

Nedim Göknil, 1943 yılında yaptığı Bilecik ve Edremit bölgeleri gezisinde Kasımlar köyüne ayrı yer vermiştir.²

---

¹ Müftüoğlu, Semiha, *Gölpazarı İlçesinin Monografyası Bitirme Tezi*, İstanbul 1947.

² Göknil, Nedim, “*Garbi Anadolu Köy Monoğrafileri Bilecik ve Edremit Bölgeleri*”, *Sosyoloji Dergisi*, 2 (2) (1943), s. 312-357.

1949 yılının 18-19 Temmuz ayında ilçeye iki günlük ziyarette bulunan Muzaffer Sarısözen, bölgeye ait türküleri derleyerek kayıt altına almıştır.³

Gölpazarı ve bölgesi üzerine en kapsamlı çalışma Muzaffer Batur tarafından yapılmıştır. Muzaffer Batur, 1957-1967 yılları arasında müteakip defalar Gölpazarı ilçesi ve köylerini gezerek “Gölpazarı halk kültürünü” incelemiş ve bu incelemelerden elde ettiği bilgileri “Türk Folklor Araştırmaları Dergisi’nin çeşitli sayılarında bir seri makale halinde yayınlamıştır. Ünlü Halkbilimcimiz Şükrü Elçin, Gölpazarı ve köylerinden derlediği 691 adet bilmeceyi “Gölpazarı Bilmeceleri” ismi altında kitaplaştırarak literatüre kazandırmıştır.⁴

2000’li yıllara gelindiğinde ise Üyük Köyü ile ilgili “Üyük köyünün Sosyo Kültürel Yapısı”⁵ ve “Antropolojik Açıdan Üyük Köyüne Bir Bakış”⁶ isimli iki adet lisans çalışması yapıldığına müşahede etmekteyiz.

Gölpazarı ve bölgesi ile ilgili bahsi geçen çalışmalar haricinde yöreye ait Halk Bilimi ile ilgili bilgiler maalesef İlçe yıllıkları ve birkaç makale haricinde detaylı olarak kayıt altına alınmamış, son yıllarda yapılan Tez çalışmaları ise tek bir köy ile sınırlı kaldığından Gölpazarı Halk Kültürü tam olarak aktarılamamıştır.

Yöreye ait halk kültürü ile ilgili bilgilere genelde Bilecik ve yöresi ile ilgili kaynaklarda bulunan paragrafların satır aralarından, kısıtlı sayıdaki monografik çalışmalardan ve son zamanlarda hazırlanan nadir Tez çalışmalarından ulaşılabilmektedir. Bu çalışmada ki gayemiz il ve ilçe yıllıklarının satır aralarında geçen ifadeleri bir araya toplayarak konuya ilgi duyanlara hem kılavuzluk etmek en önemlisi de yöre kültürünün unutulup giden değerlerini muhafaza etmektir.

³ Kaya Celal Volkan, *Ankara Devlet Konservatuvarı'nın halk müziği alan araştırmaları kataloğu Onaylı Yüksek Lisans Tezi*, Ankara 2014.

⁴ Elçin, Şükrü, “*Gölpazarı Bilmeceleri*”, Türk Kültürü Araştırmaları 2/1-Ankara 1965, s. 68-160.

⁵ Çamur, Deniz, *Üyük Köyü Sosyo- Kültürel Yapısı Lisans Çalışması*, İstanbul 2000, s. 1-342.

⁶ Ayan, Yasemin, *Antropolojik Açıdan Üyük Köyü'ne Bir Bakış Lisans Bitirme Çalışması*, İstanbul 2000, s. 1-376.

Bu çalışmada Gölpazarı düğün adetleri iki grupta değerlendirilecektir. İlk grup ilçe merkezi ve yakın çevresinde bulunan köy adetlerini ihtiva ederken, ikinci grupta ilçenin doğusunda bulunan köyler ele alınacaktır.

Gölpazarı Düğün Adetleri (İlçe Merkezi ve Yakın Köyler)

Gölpazarı'nda Günlük Kıyafet

Semiha Müftüoğlu, 1947 yılında hazırladığı lisans bitirme çalışmasında Gölpazarı ve yöresinde kullanılan günlük kıyafetler hakkında şöyle bilgi aktarır.

“Kasaba ve köylerde giyim birbirine benzemez. Kasabanın memur ve münevver sayılan sınıfı ile yerli halkın giyimi arasında bariz farklılıklar vardır. Memur ve münevver sayılan kasabadaki erkekler, kostüm, palto, pardösü, şapka giymektedirler. Kadınlar ise entari, manto giyerler. Başlarına da eşarp veya şapka giyerler. Yerli sayılan kadınlar siyah satenden yapılmış, manto biçiminde bir yeldirme ve başlarına da beyaz bir örtü örterler. Ayaklarına da (yemeni) tabir edilen kundura giyerler. Yine aynı kumaştan yapılmış bir ceket giymektedirler. Köylerde ise; kadınlar (Bedi) kendilerinin pamuk ipliğinden dokumuş oldukları kumaşlardan (3 etek) tabir edilen entari giyerler. Alt kısmına da şalvar, üste de (delme) denilen ceket giyerler. Diğer bazı köylerde yine kendilerinin dokuyup sonradan siyaha boyadıkları kumaşlardan (kirlik) tabir edilen önü açık yeldirmeyle bir önlük giyer başlarına da beyaz bir örtü örterler. İç kısımlarına da şalvar ve entari giyerler. Bütün köylerde erkekler; sırtlarına bir ceket ile dar paçalı külotumsu pantolon giyer başlarına da kasket giymektedirler. Ayaklarına evde kadınların el ile ördükleri yün çorap ve yemeni ile bazen çarık giyerler. Bazı köylüler bellerine renkli kuşak da bağlarlar. Köylüler giydikleri iç çamaşırlarını kendi el tezgâhlarında dokumaktadırlar. Çamaşırlar el ile dikilir ve çok basittir.”⁷

Oyunlar

Çiftetelli, karşılama, oğlan adın İsmail, zeybek, Cezayir, yayla ve Kralın Kızı.⁸

Yemekler

⁷ Müftüoğlu, a.g.t, s. 20, 21.

⁸ İlçe Tertip Komitesi, *Gölpazarı İlçe Yıllığı*, İstanbul, 1987, s. 20-21.

Nohutlu mantı, yaprak sarması, gözleme, katmer (yoksa yerine yufka), hodalak, bükme, kömme, paralı, hoşmerim, keşkek (yoksa yerine etli nohutlu bulgur pilavı), gusgus ve baklava.

Yerel Çalgılar

Gölpazarı ve çevresinde mahalli sanatçıların kulanmış oldukları saz aletleri genelde, klarnet, cümbüş, davul, darbuka ve kemandır.

Giyim Kuşam

- Yeni gelin ve kızlar “Bindallı” denilen gümüş ya da yıldız işlemeli kadife giysi giyerler. Başlarına kırmızı, üzeri beyaz pullu örtmeler örterler. Ayrıca bütün köylerde gelini almaya giden dünürücü kadınlar, başlarına geleneksel örtmelerini takıp sarı örtüyü başlarının ön tarafına gelecek şekilde düz örterek renkli çemberleri katlayıp alın kısmından arkaya doğru bağlarlar. Dünür başı olan erkekler de kollarına çember bağlar.

- Yöre kadınları her köyün kendi giyim kuşam adetlerine göre Kirlik, Şalvar, Cepken, Bindallı, Üç etek, Çatal Don, Kıvrak vs. gibi giysiler giyerler. Kirlik ve yeldirme giyimlerinde de köyler arasında farklılıklar göze çarpmaktadır.

- Üyük, Susuz, Karaağaç, Söğütçük, Bolatlı, Bayat, Gökçeler, Kasımlar, Karacalar ve Bostancılar köyleri; kadınlar üzerlerine uzun kirlik giyer eteklerini bel kısmına doğru katlayarak birbirinin içerisine geçirerek bele bağlarlar. Üstüne de beyaz örtü alta ise şalvar giyerler.

- Gökçeözü ve Cansızlar köylerinde “Düzen” dedikleri dokuma tezgâhlarında kendilerinin dokudukları “Çatal Don” denilen kareli bezden yapılmış şalvar giyerler.⁹

- Cansızlar ve Türkmen köylerinde dünürücü kadınlar kırmızı yemeniyi arkaya doğru bant şeklinde bağlarlarmış.¹⁰

- Çengeller köyü; erkekler “Tuman” ve “Külotlu Pantolon” giyerler. Penye, Elmasiye, altı barmak şalvarı, şitari, çember, örtme düğün derneklerde giyilen giysilerdir. Gelinlikler kırmızı ve yeşil renkte olurdu.

⁹ İlçe Tertip Komitesi, *Göl-Flanoz'dan Gölpazarı'na*, Ankara 2008, s. 97.

¹⁰ İlçe Tertip Komitesi, 2008, a.g.e, s. 97.

Geline altın ve gümüş takardık. Başlık parasını kadının yüzüne çarparlardı. Erkek tarafına işlemeli göynek (gömlek) götürülürmüş.¹¹

- Büyük Belen köyü; şalvar ve penye giyer içlik diye bir şey dikerlermiş. Kadınlar başlarına beyaz çember bağlar, örtmenin altına örtülürmüş. Kirlikleri terziye diktirirler, üç etek adı verilen giysileri ise günlük kıyafet olarak kullanırlarmış. Tepeden giyme fistan elbiseleri ise özellikle düğün ve bayramlarda giyerlermiş. Erkekler bezden dokunan siyah renkli pantolon ve bez dokuma göynek giyerler, pantolon bel kısmına şal kuşanırlar.¹²

- Bedi (Üzümlü) köyü kadınları ayak bileklerine kadar koyu siyah renkli etek giyerler. Başlarına beyaz renkli kare şeklinde katlı örtme takar omuzlarına yaydırırlar. Üzerlerine ise siyah hırka veya eteğin kuşaşından yapıma önü kapalı uzun kollu buluz tarzı üst giyimleri giyerler.

- Kurşunlu köyü; kadınlar bir tür dokuma etek giyer, başlarına ise çizgili dokuma örtü takarlar.

- Çımışkı, Arıcaklar, Sürmeli köylerinde ise yeldirme ve başa beyaz renkli örtme giyerler. Bu giyinme şekline ilçe merkezindeki mahalleler de sıklıkla rastlanmaktadır.

- Göynük, Taraklı ve Yenipazar İlçeleri ile kültürel yönden daha sık etkileşim içinde olan Karaahmetler, Dereli, Kavak, Doğancılar, Sarıhacılar, Gökçeözü, Softalar, Hacıköy ve Gözaçanlar köylerine ait giyim kuşam ve düğün adetlerinde ilçe merkezi ve ilçe merkezine yakın köylerle göre nispeten farklılıklar görülmektedir.

Oyun Oynama Şekli

- Yörede oynanan halk oyunları; karşılama, zeybek ve çiftetelli oyunlarıdır. Oyunlar ikili, dördü ve altılı gruplar halinde oynanır. Oyuncular oyun esnasında ellerinde kaşık ile oynarlar.¹³

¹¹ Özden, Muharrem, *Bilecik İli Ağız İncelemesi - Ses ve Şekil Bilgisi, Metinler, Söz Varlığı*, Çanakkale 2016, s. 523.

¹² Özden, 2016, a.g.e., s. 530.

¹³ Yalvaç, Mehmet, "Bilecik Türküleri", *INIJOSS*, (1987), s. 173.

- Gölpazarı ve yöresinde kadın erkek birlikte oynamaz. Düğünlerde ayrı, ayrı eğlenti yapılır. Kadınlar evlerde def eşliğinde, erkekler ise avluda yanan alafın (eteşin) etrafında halka şeklinde grup olarak oynarlar. Hem erkek, hem de kadın oyunlarında ilk oyun, “Aşağıdan Gelen Hanım Oynasın” türküsüdür ve mutlaka sekerek oynanır.

- Kadınlar ikişerli oynarlar. İki kadın ortaya kalkar oynar, yerlerine oturur, sonra diğer iki kadın kalkar oyuna devam eder. Kadınlar oynarken kollarını keklik gibi dirseklerinden göğüslerine kırarak oynar. Erkekler ise kollarını kanat gibi gererek oynarlar. Kadın ve erkekler ayrı oyun havaları eşliğinde oynarlar.

- Yöremizde erkekler tarafından çalgı eşliğinde oynanan oyunlar: “Cezayir, Söğüdün Erenleri, Aşağıdan Gelen Hanım Oynasın, Çiftetelli, Yayla oyun havası, Aktaş’ın Altında”, gibi oyunlardır.

- Kadınlar ise “Haydi Yarım Kayabaşına, Evlerinin Önü Dumanlı Dayler, Elmayı Nazik Soyarlar, Oğlan Adın İsmail”, gibi türküler eşliğinde tömbek, darbuka, def, güğüm çalarak oynar.

- Oyun esnasında erkekler “Öf ülen Öf”, diye ünlerken, kadınlar ise “İf-İf”, diye hep bir ağızdan ünlerler.

Eski Zaman Tanışma ve İletişim Usulleri

Eski köy yaşamında birbirlerini seven sevdalıların birbirleriyle tanışma ve anlaşmaları, içinde yaşadıkları toplumun değerlerine göre olmaktaydı. Birbirlerine sevdalı köyün genç erkek ve kızları uzaktan da olsa birbirleriyle bir şekilde iletişim yolları bulmuşlar ve bu sayede birbirlerine sevdalarını, arzu ve dileklerini iletmışlerdir. Bu iletişim yollarından biri de; uzaktan da olsa tarlada, bağda, bahçede veya hayvan güderken birbirlerine duydukları sevdayı anlatan karşılıklı yaktıkları manilerdir.

Tanışma ve iletişim bazen bir köy çeşmesinde, hidrellez kutlamalarında, panayırlarda bazen de Salı günleri kurulan ilçe pazarında olur. Ama bunların en ilginç manilerle kurulan iletişimlerdir. Eski zamanlarda sevdalıların birbirleri ile olan iletişimleri, öfke ve sevinçleri adetler gereği maniler eşliğinde karşılıklı atışma şeklinde yapılmış.

Bir zamanlar, kızlar ve oğlanlar yetişkin hale geldiğinde birbirlerini isterken manilerle anlaşmış. Kız ve oğlanlar ayrı, ayrı gruplar halinde öküz gütmeye giderlermiş. Bir yakada kızlar, diğer bir yakada oğlanlar bulunmuş. Ama kim kimi ister bilirlermiş. Manilerle anlaşmaya başlarmış. Kız başlarmış mani söylemeye. Onu seven de dinlermiş karşı yakadan. Yani bağ kazarken, öküz güderken, ayırık otu ayıklarken kız ve oğlan uzaktan da olsa karşılıklı iletişim kurarmış.¹⁴

Eski zamanlarda kız ve erkek arasındaki iletişimden bir örnek:

Kız söyler:

Bana mektup yazarsan

Koy kibrit kutusuna

Bizim yoldan geçerken

At evin arkasına.

Ayakkabı isterim

Üstüne de gül isterim

Rica ederim yârim

Boy resmini isterim.

Erkek cevaplar:

Bana mektubu yaz

Alırım evin arkasından

Gel sevgilim yanıma

Saçlarını öreyim

Çık evin kapısına

Doya, doya göreyim.

Manileşmelerden sonra oğlan mektubunu yazar, kibrit kutusunun içine kendi resmini koyar ve yoldan geçerken kızın evinin arkasına atarmış. Kız; kibrit kutusunu kimse görmeden alır, gerekirse aynı kibrit kutusuna cevabını veya resmini koyarak aldığı yere bırakmış. Gel zaman, git zaman kız ve erkek anlaşır. Ama utançlarından evlenmek istediklerini bir türlü söyleyemezlermiş. İsteklerini anlatmanın yolunu da bir şekilde bulmuşlar. Merdivenlere nohut, burçak dökerler veya yüklerin ayakkabılarına çivi çakarlar. Tabi büyükler de bu durumu anlarlar. Evlenmek isteyen çocukların eline bir güğüm su verir tavana çıkarır, yere bir kap koyarlarmış. Şayet genç tavandan döktükleri suyla yerdeki kabı doldurabiliyorsa tamam bu evlilik çağına gelmiş,

¹⁴ Nejla Öz, *Gölpazarı Düğün Adetleri (Tanışma Usulleri)* - Büyük Belen Köyü, Röportaj.

derlermiş. Oğlan; kıza dünür gönderir ama kızın babası kıızı vermezmiş bazen. Kızın babası aksilik çıkarırmış. Kız, bu duruma üzüdür ve birazda oğlana sitemkâr bakarmış. Birebir görüşemediklerinden bir yolunu bulup sevdalisına haber göndermek zorunda kalırmış. İletişim yine manileşmeyle olurmuş. Yakın bir zamanda gerçekleşen bir düğünde eline tefi alır ve başlarmış sevdalisına manisini yakmaya. Oğlan da bir kenarda pusmuş dinlermiş bu yakılan sitemkâr maniyi.

Kız söyler:

Yolda buldum keseri

Çakamadım enseri

Bir babamın göynünü

Yapamadın A be serseri!

Erkek cevaplar:

Gel çeşmenin başına

Bir tas su ver içeyim

Eğer baban vermezse

Nasıl da vazgeçeyim?

Oğlan, sevdalisının bu sitemkâr mesajını almıştır. Büyüklerini tekrar dünürçülüğe gönderir. Kızın babası olur diyene kadar devam edermiş dünürçülük işlemi. Kız ve erkek arasında ki haberleşmeler, atışmalar iki sevdalı kavuşana değin manilerle sürer gidermiş. Ölmek var dönmek yok sevdadan.

Kız İsteme – Dünür Gitme (Kızı Anma-Görücülük)

Evlenme, günümüzde medeni kanun hükümlerine göre icra olunur. Bunun yanı sıra dini nikâhta yapılır. Evlenme çağına gelen erkeği ebeveyni, erkeğin de fikri alındıktan sonra beğendikleri kızın ailesine o ailede iyi münasebeti bulunan bir şahıs veya birkaç şahsı aracı olarak görevlendirilir. Kızı istemeye gidenlere “Dünürcü” denir. Aracı, isteği aleniye vurmada, dolaylı olarak anlatır ve kız ailesinin bu husustaki görüşünü tespit eder. Mahalli olarak buna “Ağız Arama” denir. Bu görüşmelerde kız isteme olmaz.

Aileler daha önce tanışık iseler kız tarafına haber verilerek dünürlüğe gelineceğinin haberi iletilir. Şayet aileler tanışık değil ise bu süreç biraz uzar. Erkek tarafı aile büyükleri ve haberi götüreren kişi ile kız tarafına birkaç defa ziyarete gider. Bu ziyaretlere “Ayak alıştırma” denir. Bu ilk gidiş her iki taraf içinde tanışma anlamında bir görüşmedir. Bu esna-

da kız hiç ortaya çıkmaz ve ilk istemede hemen karar verilmez. “Büyüğüümüze, küçüğüümüze bir danışalım, düşünüp taşınalım.” diye bir sonraki istemeye top atılır. Aracaklar köyünde olduğu gibi eğer kız verilmeyecekse bazı durumlarda evin ışıkları söndürülür veya kapı kilitlenir.¹⁵

Bu şekilde birkaç kez kız evi ziyaret edilir. Şayet gelişme müspetse “Hayırlısı olsun.” denir. Görüş olumsuz ise “Nasibinizi başka yerden arayın.” denerek dünürçüler kibarca reddedilir. Bu ziyaretlere oğlan katılmaz. Bu esnada kızın annesi gelin kızın ağzını yoklar. “Evlenmek isteyip istemediğini usulden sorar.” Fakat söz yine de evin en büyük erkeğindedir. “Veriyorum.” dedi mi, kız istemiyor olsa da en son sözü evin en yaşlısı söyleyecektir. Şayet isteme görücü usulü ile olmuş ise, anne kızına dönerek gönlünün olup olmadığını sorar. Gelin adayı, pencerenin ardından sokağa doğru, gitmekte olan dünürçülere doğru bakar ve “Gönlüm var, evlenirim” der. Bunun üzerine kız tarafı da erkek tarafını araştırmaya başlar.

Gölpazarı merkezli bazı mahalleler ile köylerde kız isteme merasimi aynı usul ile yapılmasına rağmen kız isteme esnasında bazı ufak ayrıntılar dikkat çekicidir. İlk defa kız istemeye gidildiğinde hane sahibi, oğlan tarafına “Niye geldiniz?” diye bir soru yöneltir. Oğlan tarafı bu söze karşılık olarak şu cevabı verir: “Allahın emri peygamberin kavli ilen senin hamur keseni, bizim hamur yutana istemeye geldik.”

Bu söz üzerine hane sahibi: “İyi güzel ama bizim bağımız ve bahçemiz var, buraları kazarsanız kızı size öyle veririz.” diyerek oğlan tarafını kazılacak bağa veya bahçeyi kazmaya davet eder. Bu ifade damat adayının el becerisini ölçmek içindir. Oğlanın sınavı bitmemiştir. İkinci kez kız isteme esnasında bu sefer de damın çürük kiremitlerinin yenileri ile aktarılması talep edilecektir.

Damat adayı sınavları başarıyla vermiştir. Üçüncü ve son kez kız istemeye gidilecektir. Kızın da gönlünü alınmış olduğundan son gelişte söz kesilir. Söz alındığında oğlan tarafı gelin adayına takılar takar. Dü-

¹⁵ Vurgun, Seda Yılmaz, “Geçmişten Günümüze Bilecik Bölgesi Manavlarının Sosyo-Kültürel Hayatlarının Analizi”, VAKANÜVİS Vol.3 (2018), s.495.

ğün zamanı geldiğinde ise oğlan tarafı kızın yakın akrabalarına gömlek, kadınlara ise 4 m basma hediye eder.¹⁶

Kız İsteme ve Söz Mendili

Aradan birkaç gün geçer kız evine son kez gidildiğinde olumlu cevap alan aileler artık dünür sayılırlar. Kız isteme olayına “Dünürlük” denir ve genelde Cuma ve Pazar günü akşamları tercih edilir. Haftasını bulmadan oğlan tarafı kız tarafına “Bohça, (Bo veya Çıkı)” getirmek istiyoruz” diye haber salar. Damadın bulunmadığı ve kızın isteneceği bu merasim “İlk mendil veya söz mendili” olarak da adlandırılır. Her iki tarafta önceden birbirleri için ufak çaplı ön hazırlıklar yapar.

Oğlan tarafı gelin adayına içinde iç çamaşırı, gecelik, günlük giyecek kıyafet, şalvarlık, göyneklik elbiselik yelek, kazak, çember, yün çorap, patik, namazgâh, ayakkabı olan bir bohça hazırlar. Bohçanın en üstünde ise nakış işlemeli bezden yapılmış bir çanta içine Kuran-ı Kerim vardır. Oğlan tarafı ayrıca kızın ailesi ve yakın akrabaları içinde küçük bohçalar hazırlar. Kız tarafı da damat için içinde iç çamaşırı, namaz takkesi, tespih, namaz- gâh, göynek, pantolon, yün çorap, havlu vs. olan bohça hazırlar. Bohçanın en üstünde yine bir Kuran-ı Kerim bulunur. Oğlan tarafı kız evine gelirken damadın annesi kızın bohçasını taşır.

Erkek ailesi arabulucu dâhil akraba ve dostlarını da davet ederek önceden haberdar edilen kız evine giderler. Kız evinde ise aile büyükleri ve yakınları bulunur. Ziyarete gelindiğinde oğlan annesi bohçayı kızın annesine teslim eder. Gelin adayı gelen misafirleri kapıda karşılar ve gelen herkesin elini öper. Erkek ve kadınlar ayrı odalarda oturur.

Yapılan uzunca hasbihallerden ve yenilip içilen ikramlardan sonra asıl konuya geçilerek, erkek evinin en büyük ferdi tarafından “Allahın emri, peygamberin kavli ile”, kız istenir. Kız tarafı “Hayırlı olsun verdik gitti.” dedikten sonra kız önce yaşlıların sonra oğlanın anne ve babasının daha sonra kendi anne ve babasının elini öper. O akşam söz mendili verilir. Günümüzde dünürlüğe damat adayı da katılmakta olup, el öpme merasimi birlikte icra edilmektedir.

¹⁶ İsmet, İnce, (Ali Rıza Amca Lakaplı), *Kız İsteme Merasimi*, Bahçelievler Muhtarlığı, Röpörtaj.

Bu sadece söz kesme ve mendil alma verme merasiminden ibarettir. Yemekler yenir, şerbetler içilir, kararlar alınır ve koyu bir hasbıhal içine dalınır. Oğlan evinin kalkma zamanı geldiğinde, müsaade istenir. Bu arada gelin kızın annesi hazırladığı damat bohçasını damadın annesine bizzat kendi eliyle teslim eder. Hazırlanan diğer bohçalar yakın akrabalarına teslim edilir. Eskiden bu bohçalar evlerde yatak üstüne serilerek veya büyükçe siniler içerisinde yüklükte tutularak bohça görmeye gelenlere sergilenirmiş. Bohçalar içerisinde getirilen Kuran-ı Kerimler yatak odasının duvarı ile evin girişinde yüksek bir yere asılmış. Her iki taraf çok geçmeden “Büyük Mendil-Bohça Verme-ilişan (nişan)” merasimin hazırlığına başlayacaktır.¹⁷

Dibek Dövme – Mendil Keşkeği

Eski zamanlarda söz kesilme işlemi yapıldıktan sonra hem ahaliyi haberdar etmek hem de nişan ve düğüne hazırlık olması açısından dibekler de bulgur dövülmüş. Böylelikle karşılıklı alınan mendiller ve sözler ahaliye gösterilmiştir.

Söz alınmış, mendiller verilmiştir. Söz mendilinin adı “Pullu Çevre”dir. İki adet çevre hazırlanır. Çevrelerden biri “Beyaz Pullu” diğeri “Yeşil Pullu” dur. Söz kesildikten hemen sonra mendil keşkeği dövülecektir. Keşkek için hazırlık yapılmalıdır. Damat adayı beyaz pullu çevreyi pantolonunun arka cebine, yeşil pullu çevreyi ise ceketin cebine takmış olarak arkadaşları ile dibek başına geçer. Damat adayı söz mendillerini görüşmeye kadar üzerinde taşımak zorundadır. Yerel sanatçılar da bu işlem esnasında hazır bulunurlar. Özellikle yörede çok sevilen Cezayir Ağıt'ı eşliğinde bulgurlar dibekte dövülür, keşkekler pişirilir ve tüm köy halkı ile paylaşılır. Buna da “Mendil Keşkeği” denir. Söz kesilmesi hep birlikte neşe içerisinde kutlanmış olur.¹⁸

¹⁷ Hatice Çongur, Gölpaşarı Düğün Adetleri, *Kız İsteme ve Söz Mendil*, Gölpaşarı İlçe Merkezi, Röportaj.

¹⁸ Nevriye Ergül, Gölpaşarı Düğün Adetleri, *Dibek Dövme-Mendil Keşkeği*, İstiklal Mahallesi, Röportaj.

Karaağaç köyünde ise kız verme faslı bittikten sonra ise helva pişirilerek köylüye dağıtılır. Söz gününden sonra nişana kadar kız ve erkek birbirini göremezdi.¹⁹

Nişan (İlişan - Büyük Mendil - Görüşmelik)

Söz mendilinden sonra “Büyük Mendil” diye tabir edilen merasim düzenlenir Bu, Nişan’la eşdeğer bir uygulamadır. Eski zamanlarda yöremizde nişan âdetine “Büyük Mendil - Görüşmelik” denilirdi. Dereli köyünde görüşmeliğe giderken her bir sepete 30-40 adet şekerli yufka konurdu. Beygir ve eşeklere yüklenen yufkalar gelin evine gidene kadar dağıtılırdı. Yufka dağıtılırken köyde ne kadar kız varsa yola çıkardı.²⁰

Nişandan bir hafta önce İlk mendil merasiminde olduğu gibi fakat bu kez daha büyükçe nişan bohçası hazırlanır. Gölpazarı ağzıyla “Bohça Düzülür.”²¹

Nişan hazırlıkları için oğlan evi kız evini alışverişe götürür. Bohçada gelin ve damadın haricinde, anne, baba, kardeş ile hısım ve akrabaya ayrı, ayrı bohçalar düzülmetedir.

“Kız akrabalarına kadın olursa dört metre şalvarlık, ilaveten iki metre içlik, erkek takımına gömleklik kumaş, çorabı, iç çamaşırı, tuvalet takımı, ayakkabı, Antep malı şitaliye bir tamam kâğıtta yazılı şekli ile alınacak. Daha eskinin gelin için kabaralı kunduraları kalmamış, lakin gelin ayakkabısı bir beyaz bir siyah olacak ve rugan olup parlaklığına dikkat edilecek. İki bohça bağlanıp işler tam olduğunda kaynata, kayınaya; “Siz gidin artık işiniz bitti ise bir eksiğiniz olursa hiç tasa etmeyin. İşte dükkân ne alınırsa üstümüze yazılsın”, diye tembihatımız vardır, Hüseyin Efendiye, deyiş milleti savdıktan sonra sıkı bir pazarlık ve “Bunun hediyesi yok mu?” iskantosunu alarak urba işi tamam edilirdi. Parası mı? “Bir kısmı verilip bir kısmı harman parasına, pancar parasına yazılmalı ki tadı çıksın.”²²

Her iki taraf gelin ve damadın giyeceği urbarları alırlar. Alışveriş sonrası hep birlikte kız evine gidilerek yemek yenir.

¹⁹ Vurgun, a.g.m., s. 495.

²⁰ Vurgun, a.g.m., s. 496.

²¹ İlçe Tertip Komitesi, 2008, a.g.e, s. 98.

²² İlçe Tertip Komitesi, 2008, a.g.e, s. 97.

Kız tarafı oğlan tarafına, oğlan tarafı ise kız tarafına nişan bohçası götürür. Götürülen bohçalar her iki evde de bir müddet sergilenir. Bohçaları görmeye gelen “Oturmakçılara” bohçalarla birlikte getirilen çikolatalar ikram edilir

Belirlenen tarihlere uyularak öncelikle nişan merasimi yapılır. Nişan merasimi ekseriya Cuma günlerine denk getirilir.

Nişan merasiminde kız tarafın aldığı yüzük erkeğe, erkek tarafın aldığı yüzük de kızın parmağına takılır. Her nişanda olmasa da nişan yüzüğünü kesecek kişi (aileler tarafından belirlenir) makası kurdeleye yaklaştırır. Tam kesecekken damadın babasına dönerek;

- Makas kurdeleyi kesmiyor, der. Damadın babası pek oralı olmaz gibi yapsa da kurdeleyi kesecek kişi yine damadın babasına doğru döner.

- Pek kesecek gibi görünmüyor, Yağlamak mı, bileylemek mi, gerek diye sorar?

Damadın babası bir miktar bahşış verdikten sonra dualar ile kurdele kesilir. Gelinle damat kurdeleyi kesen kişiden başlayarak, önce aile büyüklerinin sonra da diğer misafirlerin ellerini öperler. El öpme faslını ardında ise önce damat tarafı sonra kız tarafı sırasıyla geline daha önce alınan ziynet eşyalarını takarlar. Günümüz nişanlarından takı olayından sonra gelin ve damat bir tur oyun oynadıktan sonra kapalı bir odaya geçilerek, takılar çıkarılmakta ve sonra salona geri dönülmektedir. Köylerde ise yüzük, el öpme ve takı merasimi sonrası kadınlar kendi aralarında şarkı türkü söyleyip mahalli oyunlar eşliğinde oynayarak eğlenirler. Erkekler ise ayrı bir yerde muhabbet ederler. Nişan merasiminde kadınlar arasında yapılan bir eğlence de “Çörek Bölme “ denilen bir adettir. Küçük yenice, Üyük köyleri gibi bölgenin batısında bulunan köylerde bu adet genelde düğünden bir ay önce damat ve gelin bir arada iken sadece kadınlar arasında yapılır.

Çörek Bölme Âdeti

O akşam köyün tüm genç kız ve kadınları kız evine giderler. Damadın annesi geline “Poğ” denilen çeyizi götürür. Gelin süslenmiş bir şekilde orta yere oturtulur. Kaynana getirdiği tüm çeyizleri bohçadan çıkarır orta yerde oturan genç kızın kafasının üzerine serer. O sırada maniler

ve türküler çalmaya devam eder. Çeyiz ağırlaşınca toplanarak başka bir yere alınır. Bohça da bulunan tüm çeyizler bitene kadar bu merasim devam eder. Çeyizler bittikten sonra kaynana yanında getirdiği çörekleri gelinin kafasında böler ve etrafında bulunanlara dağıtır. Çörek bölme işlemi sonra erdiğinde gelin oturduğu yerden kalkar ve aynı yere kaynana oturur. Gelin kaynananın üzerinde ki elbiseleri çıkarır. Gelin tarafından kaynana için hazırlanan yanlı göynek ve üç etekli zıbın denen urbaları kaynana giydirir. Son olarak da başörtüsü ve kuşağını bağlar. Kaynana ayağa kalkar kalkmaz “Haydi yârim kayabaşına, kayabaşına” türküsü eşliğinde tefler çalınmaya başlar. Gelin ve kaynana birlikte oynar.²³

Küçük yenice ve Üyük köylerinde ise bu âdetin daha farklı uygulandığı görülmektedir. Çörek bölme âdeti düğünden on beş gün ya da bir ay önce yapılır. Sadece kadınlar arasında yapılan bu adette damat da bulunur. Gelin ve damat odanın ortasına serilen bir seccadenin önünde oturtulur. Seccadenin önünde önceden hazırlanmış bir sini içerisinde reçel, zeytin, peynir ve önceden hazırlanmış çörek bulunur. Davetliler oturmuş bir vaziyette gelin ve damadın etrafına halka şeklinde oturur. Maniler ve türküler eşliğinde çörek damat ve gelinin başında önce dörde sonra yedi parçaya bölünür. Çöreğin bir parçası reçele bandırılır diğer parçası ise geline yedirilir. Gelin ve damat birbirine maniler söyler. Arta kalan çörekler davetlilere dağıtılır. Gelin ve damat beraber iki rekât namaz kılar. Durumu iyi olan tüm davetlilere çember dağıtır. Çörek bölme âdeti sona ermiş olur.

Her iki ailenin de anlaştığı bir zamanda düğün yapılır. Düğün tarihinin genelde hasat sonu olmasına özellikle Ağustos sonu Eylül ayları olmasına özen gösterilirdi. Köylerimizde düğün haftası Pazartesi günü “Okutma” adı verilen davet ile başlar. Düğüne davet genellikle okuyucu tutularak yapılır. Köy içerisinde görevlendirilen biri kapı, kapı dolaşım düğün zamanını haber verir. Bu davetler “Okutma”, “Okuntu” adı verilen hediyelerle yapılır. Okuntular çoğunlukla; çorap, kolonya, şeker, çörek, mendil olmaktadır. Kimi zamanda yalnızca kibrit verilmektedir.

²³ Nermin Kılınçarslan, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Çörek Bölme Adeti*, Reşadiye Mahallesi, Röportaj.

Kibrit kullanılırken bu evlilik hatırlansın diye düşünülür. Okutma davetiye anlamına gelir ve o gün köy ahalisi düğüne davet edilmiş olur.

Çeyiz Serilmesi

İlçemizde düğünün başlangıcı önce kız evinin çeyiz asması ile başlanır. Erkek evine çeyiz serilmeden bir hafta önce kız evine çeyiz serilir. Kız evinin arkadaşları ve yakınları çeyizleri dualarla sandıktan çıkarıp, ütülerler. Bu arada farklı bir nakış, işleme göze çarptı mı, “Pek de güzelmiş” deyip anında kopyalanır. Ütülenen çeyizler, bir oda da erkek tarafının söz kesiminden itibaren gönderdiği eşyalar ile birlikte şarkı ve türküler eşliğinde serilir. Çeyiz pilavı (Özellikle keşkek yemeği) yapılır. Serim işlemi bittikten sonra hep birlikte yemekler yenir. Yemek sonrası kızlar kendi aralarında eğlenirler. İlk çeyizin serilmesi sonrası bir adet gelin teli ile birlikte bir tutam kına, davetçiler vasıtası ile bütün mahalle veya köy halkına kapı, kapı dağıtılır. “Çeyiz Serildi” diye müjdeli haber etrafa ulaştırılır. Kınaya gelirken gelin teli mutlaka getirilir ve oynanırken sallanır. İlk çeyiz kız evinde üç gün süreyle görüme çıkar. Hayırlı olsun gelenler çeyizleri görür, gelinin yakın hısım akrabaları gelin adayına hediyelerini burada takdim ederler.

Gelinin evinde üç gün süre ile serilen çeyizin süresi dolmuştur artık. Gelinin genç kız arkadaşları şarkı, türkü ve maniler eşliğinde çeyizleri toplar, beyaz bohçalara koyar, bohçanın üzerine kırmızı kurdele ile bağlar ve itina ile çeyiz sandığına yerleştirir. Zaman; son çeyiz serme işlemi için olanca hızla koşuşturmaktadır. Pencere önlerinde erkek tarafının gelmesi merakla gözlenmektedir. Çeyiz erkek evi tarafından gönderilen hususi vasıtalar ile kız evinden alınır. Damat çeyizi almaya geldiğinde, gelinin genç kız arkadaşları tarafından bazen kapı açılmaz, bazen de kapı kilidi arızalıdır. Kapı açmanın illa bir bedeli olacaktır. Bedel ödenir, çeyiz sandığının bulunduğu odaya geçilir. Bu seferde sandık üzerinde oturanlar kalkmaz. Bin bir meşakkatli bir uğraştan sonra sandık hafifler ve son çeyiz, asıl yerine, yani gelin kızın artık daimi yaşayacağı koca evine intikal eder. Son çeyiz serme işlemi erkek tarafının tahsis ettiği salon veya odaya yerleştirilir. Çeyiz erkek evinde de görüme çıkar. Çeyiz asılmasını takip eden bu günlerde gelin ve arkadaşları hamama gidip yıkanıp eğlenti yaparlar.

Kına Yakma ve Tel Sarma Merasimi

Genelde Cuma günleri yapılır. Kazanlar kayar, yemekler pişmeye başlar. İki tarafı da düğün telaşı daha bir sarar. Çeyizler hem gelin evinde hem de oğlan evinde serilmiştir. Sıra geline tel takma ve kına yakma merasimindedir. Kına akşamına oğlan evi de iştirak edecektir. Gelin kızın arkadaşları kız evine giderek oğlan evini beklerler. Eskiden, oğlan evi aşağıdaki uzun havayı okuyarak kız evine doğru gelirmiş.

Koyun seni güttüm, güttüm getirdim

Getirdim de taş avluyu yatırdım

O kız sağdı ben bakırını götürdüm

Ağlama koyun, meleme vazgeç kuzundan

Çok anneler ayrı düşmüş kızından

Heey, heey! Kızından aman.....²⁴

Kız evinde bulunan kızlar da camlara çıkar ve hep bir ağızdan oğlan evine şu maniyle karşılık verirlermiş;

Cevizin yaprağı dal arasında

Güzeli severler kol arasında,

Üç beş güzel bir araya gelmişler

Benim sevdiceğim yok arasında.....

Oğlan evi ve kız evi aynı çatı altında toplanmışlardır artık. Sıra kına vurma/yakma işlemindedir. Kına geceleri usul gereği yalnız kadınlar arasında yapılır. Bu geceye kız ve erkek ailelerinin yakınları ve komşuları katılır. Köyde ise bütün köylüler davet edilirler. Bu törene davet edilenler davetçi tarafından verilen gelin telini de beraberlerinde getirirler. Kına gecesi, düğünden bir akşam önce, düğünün birinci günü ve daha sonraki günlerde de yapılır. Bazı yerlerde kına yapılmak için toplanılan yere "Bürükme" adı verilir. Kına gecelerinde bazı mizahi türden oyunlar oynanarak gelinin baba evinden hüznü ayrılmaması sağlanır.

²⁴ Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, *Kara Koyun*, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Günün akşamı, geline önce kadife entari giydirilir ve tel sarma âdetine başlanır. Gelinin saçları ince ise pelikler halinde örülür, ancak pelikler arasına birer boş bırakılarak gelin teli sarılır. Tel sarma omuza geldiğinde gelin ilk kez oynatılır. Bu küçük eğlenceden sonra gelinin kına gecesine hazırlanması amacı ile tel sarma âdeti tamamlanır. Teller gelinin beline kadar sarılır. Gelin telleri gelinin belinden itibaren keskin bir bıçakla lüle şeklinde topuğa kadar uzatılır. Telli saçların gelinin omzuna yayılması için omuza ince bir çubuk konur. Bu çubuk saçların arasından geçirilerek peliklerin düzenli durmasını sağlar. Ayrıca gelin tellerinin kadifeyi yememesi için omuza, saçların altına bir tülbent takılır.²⁵

Kına gecesine başlanmadan önce “Dolanma âdeti” yapılır. Bu âdete göre gelinin başına kırmızı, Üzeri parlak pullarla işli tülbent örtülür. Önde kayınvalide arkada gelin bulunulan yeri, ilahiler eşliğinde üç kere dolanırlar. Dolanma bittikten sonra gelin el öpmeye başlar ve el öpme faslı bitince dolanma âdetinden kına gecesine geçilir.

Kına gecesinde önce gelin oynatılır. Daha sonra geline kına yakılmasına geçilir. Eğlenceye katılanlarda isterlerse kına yakabilirler. Kınalar yakılırken ayrıca eğlenceler devam eder. Bazen kına geceleri gelin evinin avlusunda yapılır. Bu geceye kadın kılığında girmiş erkekler müdahil olmaya ve oyun çıkarmaya çalışsalar da avlunun en yaşlısı bu tür oyunlara aman vermez, anında karşılık verir. Konuklar ellerinde gelin teli ile birlikte oynarlar. Çerezler ikram edilir ardından geline yöreye ait kına kıyafeti giydirilir ve kına merasimi başlar. Üstü mumlarla süslü bir tav (tas) içine konulan kına “Dam Başına Çıra Kodum Yanmadı, Yanmadı” veya “Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar” türküleri eşliğinde ortaya getirilir.

Dam başına çıra kodum yanmadı, yanmadı
Ben anneme mektup yazdım gelmedi, gelmedi
Benim başım küçücükten gülmedi, gülmedi
Dayanamam benim bağrım daş değil, daş değil

²⁵ Nesrin Öner, *Gölpazarı Düğün Adetleri*, Çımışkı Köyü, Röportaj.

Mevla'm kul başına yazmış iş değil, iş değil.....²⁶

Gelin kalabalığın ortasında, yüzünde (grip) al pullu örtüsü ile elleri açıkta bekler. Gelin ortaya oturtulur. Etrafında mumlarla halka dönülür. Kınanın üzerinde yakılan iki mumdan biri damat diğeri gelin adayı için tutulur. Tutulan mumlardan hangisi önce sönerse önce onun öleceğine inanılır. Kızın yengesi ya da uygun görülen birisi (bekâr ve boşanmış kadınlara kına yaktırılmaz) tarafından gelinin avuçlarına kına yakılır. Gelin adayının eline kına yakılınca avucunun ortasına madeni para ya da altın konur ki uğur ve bereket getirsin. Geceye gelen diğeri misafirlerle de kına verilir. Kına alan misafirler tavın içine para koyarlar. Gelin adayına kına yakılırken gelin ağlatılır. Gelini ağlatmak için gelinin kız arkadaşları hep birlikte gelin ağlatma havaları okurlar. Kına genellikle gelinin eline yakılır bazı yerlerde gelinin başına ve ayaklarına da yakmaktadır. Kınayı yakmadan önce gelini oynatırlar. Kına yakılırken (vurulurken) gelin ağlamaya başlar.

Kınanın yakılması esnasında şu türküler okunur:

Sinekleri susuz koyan
 Kız annesini kızsız koyan
 Eloğlunu uykusuz koyan
 Kız al yeşil kınan kutlu olsun
 Tatlıca dillerin tatlı olsun
 Atladı geçti eşiği
 Sinide kaldı kaşığı
 Kız evlerinin yakışığı
 Kız al yeşil kınan kutlu olsun
 Tatlıca dillerin tatlı olsun²⁷

*****

Yüce dağbaşında yanar bir ışık

²⁶ Abdullah Gündüz, *Bilecik Türküleri*, Bilecik 2008, s. 178.

²⁷ Gündüz, a.g.e., s. 366.

Görmüşem olmuşam ben sana âşık
 Kadir mevlam senden bir yar isterem
 Akbuğday benizli zülfü dolaşık
 Eller kınalı gözler sürmeli gelin
 Yaktın beni sende yanasın gelin.....²⁸

Gölpazarı ilçe merkezi ve köylerinde Gelin Ağlatma Manileri ve Ez-gileri:

Havada turna sesi va,
 Gelin kızın yası va
 Ayleme gelin ayleme
 Yolcuyu yolundan eyleme
 Aliverin gına tasını
 Alatmayın gelin anasını
 Ayleme gelin ayleme
 Yolcuyu yolundan eyleme
 Gelin kızlar ağlaşalım yaş olsun
 Ben ölürsem sana kimler eş olsun
 Ayleme gelin ayleme
 Yolcuyu yolundan eyleme
 Mezarımı derin kazın dar olsun
 Ben ölürsem sana kimler yar olsun
 Ayleme gelin ayleme
 Yolcuyu yolundan eyleme
 İbrahim dayı vur davula gümlesin

²⁸ Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, *Eller Kınalı Gözler Sürmeli Gelin*, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Âşık olan bu türküyü dinlesin²⁹

*****

Ağlama gelin ağlama,
Sen de mi oldun gelin?
Sen olaydın benim,
Sevdalı gelin, sevdalı gelin.³⁰

*****

Çık dağlara, dağlara sancak kuralım yârim
İkimiz de bir boyda nikâh olalım yârim
Denizaltı gemileri yeşil boyalı
Ver anne sevdiğime kalbim yaralı.....³¹

Yöremizde söylenen diğer gelin ağlatma ezgileri:

Geline bak, geline
Kına yakmış eline
Gelin kurban olayım
Senin tatlı diline.
Ağlama gelin ağlama
Yolcuğu yolundan eyleme
Kabaklar köken attı
Yılanlar yola yattı
Ben anneme ne yaptım
Beni gurbete attı

---

²⁹ İlçe Tertip Komitesi (1987), a.g.e., s. 63-64.

³⁰ Muzaffer Batur, "Gölpezarı'nda İnanış ve Rivayetler", TFAD (1964), s. 3461.

³¹ Nejla Öz, Gölpezarı Türküleri, *Denizaltı Gemileri Yeşil Boyalı*, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Ağlama gelin ağlama
 Yolcuyu yolundan eyleme
 Hamam gider yası var
 Elinde altın tası var
 Ağlama gelin ağlama
 Yolcuyu yolundan eyleme
 Dağdan keserler pineri (pınarı)
 Hani gelinin hüneri
 Ağlama gelin ağlama
 Yolcuyu yolundan eyleme
 *****

Malim olsun, malim olsun.
 On parmağın kalem olsun
 Annene babana malim olsun.
 Hoşça kal garip anam.
 Anne dediklerin aklına gelsin.
 Aklıma gelsin dediklerin
 Hoşça kal garip anam
 *****

Odun alır kucağına
 Varır duyan kucağına
 Yarın akşam gidecek
 Güvey oğlanın kucağına
 Biner atın iyisine
 Gider yolun yarısına
 Malum olsun ninesine

İşte ayrıldım gidiyorum
Ak bakırı susuz koyun
Koca evleri susuz koyun
Anasını yavrusuz koyun
İşte ayrıldım gidiyorum
Atladı gitti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gitti evlerin yakışığı
İşte ayrıldım gidiyorum
Esbap yuduğum ak taşlar
Gölgelendiğim ağaçlar
Yiyip içtiğim kardaşlar
İşte ayrıldım gidiyorum
Sizleri koydum gidiyorum.³²

(Günümüzde çoğunlukla söylene gelen maniler)

Ak sütünle beslediğin
Kundaklarda belediğin
Mutluluklar dilediğin
Kızın bugün gelin oldu
Senin değil elin oldu
Helal eyle, helal eyle
Anam hakkın helal eyle
Gidiyorum el evine
Anam hakkın helal eyle

---

³² Yalvaç, Mehmet "Bilecik Düğün Adetleri", Türk Dünyası Araştırmaları (1984), s. 83.

Kınam yakıldı elime
 Kuşak bağlandı belime
 Düğüncüler ev önüne
 Geldi anam gidiyorum
 Helal eyle, helal eyle
 Anam hakkın helal eyle
 Gidiyorum el evine
 Anam hakkın helal eyle
 Anam kızın gelin oldu
 Senin değil elin oldu
 Helal eyle, helal eyle
 Anam hakkın helal eyle
 Gidiyorum el evine
 Anam hakkın helal eyle
 Kınayı getir aney
 Parmağın batır aney
 Bu gece misafirem
 Koynunda yatır aney
 Tarlada var çepeler
 Çepere su serperler
 Irak yoldan geleni
 Terli terli öperler ³³

Kına vurulduktan sonra yere bir döşek yayılır. Gelin döşeğe yatırılır, gelinin sağına ve soluna evlilik çağı gelmiş en sevdiği yakın kız arkadaşları uzanır. (Bazı bölgelerimizde gelinin sağına ve soluna çocuk yatırılır.

³³ Mustafa Öner, *Gölpazarı Düğün Adetleri*, Çımışkı Köyü, Röportaj.

Tez evvelinden çoluk çocuğa karışsın istenir). Evvela yaşlılar tarafından tekbir getirilerek bir iki tur dönülür. Hayırları müjdeleyen salâvatlar ve dualar okunur. Genç kızlar maniler ve türküler okuyarak döşek etrafında dönerler. Bu esnada gelinin sağında ve solunda yatan kızların omuzlarına “Hadi Sanada Kısmet Çıkar Hayırlısı” anlamında omzuna hafifçe vurulur. Yapılan bu adet esnasında okunan türkü şöyledir:

Dağdan keserler meşeyi, nenni kızımız nenni

Hani gelinin döşeği nenni, nenni

Atladı gitti eşiği,

Sofrada kaldı kaşığı, nenni kızımız nenni

Kaynana samana gitse

Saman selesi kafaya geçse

Meydan kızımıza kalsa nenni, nenni

Gökyüzünden kartal uçtu

Kanadını açtı geçti

Ak göğsünü memet açtı

A başı devletli gelin

Pilavı zavletli gelin, nenni, nenni

Gökyüzünde kartal uçar

Kanadından arpa saçar

Ağ gelinin duvağını

Memmet açar, nenni, nenni

Al başı devletli gelin nenni, nenni

Düğünü şenlikli memet nenni, nenni

Baban pazara gitti mi?

Al, yeşil kına aldı mı?

Bu kınalar sana oldu mu?

Akbaşı devletli kızımız nenni, nenni

Düğünü şenlikli kızımız nenni, nenni

Gaynanası aslan başlı

Gaynatası altın dişli

Ağ gelinin nişanlısı

Siyah kaşlı nenni, nenni.³⁴

Dua ve manilerin bitiminden sonra tefler, dümbelekler, siniler, güğümler çalınır çeşitli oyunlar oynanır. Kına yakma merasiminden sonra takı takma âdeti yerine getirilir. Kaynana tarafından geline genellikle beşi bir yerde takılır. Takı takma merasimi sonrası kızlar gelin adayını alarak (bazı yerlerde gelin götürülmez)türküler eşliğinde hep birlikte oğlan evine giderler. Gelin ve damat adayını birlikte oynatırlar. Damat kızlara para verir. Damattan alınan para genç kızlar arasında paylaşılır. Tekrar kız evine gelinir, kızın evinde sabaha kadar genç kızlar eğlenirler. Gelinin ayakkabısının altına bekâr kızların isimleri yazılır. Bu yazılardan her kimin yazısı evvelden silinirse çabuk evleneceği rivayet olunur. Gelin adayı veya genç kızlardan hiçbiri uyumamalıdır. Sabaha kadar uyuyan çıkarsa çeşitli şekillerde cezalandırılır. Uyuya kalanlar ise yatağa dikilir veya yüzleri kara ile boyanır. Bazı köylerde; sabahleyin gelinin kız arkadaşlarından her kim ilk önce uyanırsa gelin adayının elini çözer ve altını ya da parayı almış. Alınan bu paranın uğur getireceğine inanılmış. Gelin alıcılar gelene kadar gelin adayının baba evindeki son gecesi sabaha kadar böyle pür neşe içerisinde geçer.

Kına yakma töreni sonrası adetler (Damat haklamak)

Kına yakma merasimi sonrasında kızlar türkü söyleyerek, genç erkekleri de yanlarına alarak (genç erkeklerden bazıları kadın kılığına girer) damadın evine “Damadı haklamak” için gider ve çeşitli yiyecekler isterler. Bu arada Genç kızlar kaynanaya tavuk tuttururlar. Kaynana tavuğu tutarken onu bekleyen genç kızlar şu maniyi söylerler.

Yeşilim, yeşilim

³⁴ Yalvaç, a.g.m., s. 84; Gündüz, a.g.e., s. 253; Özden, a.g.e., s. 480; İlçe Tertip Komitesi (2008), a.g.e., s. 90.

Yeşil karyola,
 Cilveli oğlan büyötmüşsün
 Yaşa kaynana!
 Ak bakırlar susuz kaldı.
 Yüksek evler ıssız kaldı
 Kız anası kızsız kaldı
 Nalini hu hu.

Damat o gece gizlenir. Fakat damat bir şekilde bulunur. Damattan bir miktar para alınır ve ardından maniler söylemeye başlarlar.

Yaylayı yaylatırlar
 Bulguru kaynatırlar
 Bizim köyün âdeti
 Damadı oynatırlar
 Güvey seni gelsin demiş
 Ağlamasın gülsün demiş
 Tavuk etini yesin demiş, Ya hu hu hu.³⁵
 Damat bu sözler üzerine oynar ve silah atar.

Gelin evi haklama yapar da damat evi hiç boş durur mu? Bazı yerlerde de damat evi aynı geleneği yaparak kız evine “Kız Haklamaya” giderler. Onlar da kız evine oyun yaparak aynı şekilde oyun çıkarırlar. Fakat haklanan yine de damat olur. Gelin adayımız genellikle bir odaya saklanmıştır. Damat adayımız gelini bulmaya çalışır. Bulduğunda kapalı kapının açılması lüzum gelir. Damat bahşişini vererek gelin adayını odadan alır ve dışarı çıkarlar. Damat evinden gelen tavuk pişmiştir. Hep birlikte tavuk ve gözleme yenir, ayranlar içilir ve oyunlar oynanır. Böylece kına gecesi sona erer. Gelinin kız arkadaşları o gece sabaha kadar gelin evinden ayrılmazlar.

³⁵ Yalvaç, a.g.m., s. 84.

Güvey Hamamı

Geline kına yakılır da damat için hazırlık yapılmaz mı? Gölpazarı'nda buna "Güvey Hamamı" denir. Tavuklar, gözlemeler akşamdan hazırlanır, helva ile birlikte sağdıca teslim edilir. Damadın arkadaşları hamamda güveyi paklarlar. Paklama esnasında yenilir ve içilir. Hamam sonrası damat sandalyeye oturtulur. Damadın arkadaşları çalgılar, gırnatales eşliğinde kaşıklar ile oyunlar oynar. Bu esnada berber damat tıraşına başlar ama bazen ustura kör olur, kesmez. Damat berbere bahşişi verdikten sonra ustura kesmeye başlar. Damat gelin tarafından verilen iç giyimliklerini dualar ile giyer. Bu esnada yöreye ait "Aktaş'ın Altında" isimli türkü eşliğinde oyun oynanır.

Aktaş'ın altında harman olur mu?

Yandım sevdalara derman olur mu?

Kara, kara sevdalara derman olur mu?

A sevdiğim dünya böyle kalır mı?.....³⁶

(Gölpazarı –Güvey Oyun Havası)

Kına gecesi gelin evinde kalan gelinin kız arkadaşları ertesi gün sabah'ın ilk ışıkları ile kalkar, evin camlarını açar ve hep bir ağızdan şu uzun havayı söyler. Maksat tüm ahaliyi uyandırmak ve gelin alıcıların geleceğini müjdelemektir. Tüm köylü camlara çıkar ve bu uzun havayı dinler.

Uzun kavak ne uzarsın boşuna

Hiç ayrılık gelmedi mi başına

Hem ayrılık hem gurbetlik boşuna

Uyan Ayşe'm işte sabahlar oldu

Bizim kavuşmamız mahşere kaldı.....³⁷

³⁶ İlçe Tertip Komitesi (2008), a.g.e., s. 68.

³⁷ Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, *Uzun Kavak Gincir, Gincir Gincirdar*, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Gelin kınası yakılmış, güveyin hamamı bitmiş, gelin evi ayakta gelin alıcıları beklemektedir artık. Vakit öğleye gelmek üzeredir. Damat evi gelin alayı için hazırlanır (Bazı yerlerde damat götürülmez.) Gelin alıcılar mahalli sanatçılar eşliğinde gelin evine doğru gençlik başı önderliğinde kol kola girmiş vaziyette yola çıkarlar.

Buna “Gelin Alayı” denir. Gelin alıcılar, gelin kızı almak için gelmiştir artık. Gelin evden ayrılmadan hemen önce gelinin babası, erkek kardeşi veya en yakın aile büyüğü tarafından dualar ve tekbirler eşliğinde kırmızı kurdele gelinin belinde üç kez dolandırılır, sonuncuda kurdele bağlanır. Gelin, dualar ve ilahiler eşliğinde alınır ata veya arabaya bindirilerek baba evinden, koca evine dualarla göçürülür. Gelini alma esnasında şu türkü ilahi şeklinde yakılır.

Evlerinin önü nane
Ben kül oldum yane, yane
Oğlan deli (ben) kız divane
İçerim gane boyandı
Çakırım uykulardan uyandı
Sular gibi çağlayalım
Özü hakka bağlayalım
Sinemizi dağlayalım
İçerim gane boyandı
Çakırım uykulardan uyandı.³⁸

Açılış Âdeti

Çalgılar ve türküler eşliğinde yeni evine getirilen gelin avluda bekletilir. Köylerde gelin harman yerinde at ile dolaştırıldıktan sonra damat evine getirilirdi. Damat evine gelini getiren gelin alıcılar, avluda halka halini alır ve hep birlikte gelinin etrafında dönerek şu türküyü

³⁸ Gündüz, a.g.e., s. 225-226.

söylerler. Bu merasime düğün açılışı anlamına gelen “Açılış” adı verilir.³⁹

Hele gelin hele canım aldılar seni

Kahır evine koydular seni

Gelinin yükü tutuldu

Tutuldu da oğlan evine yıkıldı

Hele gelin hele canım, kalk gelin durma

Düşmanın karşına durmuş kalk gelin durma.....

Avlu da bekleyen damat tarafından dualar eşliğinde gelin at veya arabadan indirilir. Gelin araba veya attan inmeden önce nazlanır ve damadın babasından toprak bastı ister. Damadın babası geline gönlünden geçen bir tarla, ev vs. verdiğini söyler. Gelin kanaat getirir, at veya arabadan dualar ve ilahiler eşliğinde iner. Bu esnada, içerisinde buğday, mısır, şeker, kuruş para olan bir çıkın kaynana tarafından açılarak gelinin başına ve orada bulunan davetlilere saçılır. Gelin eve alınmadan önce dualı olsunlar, evlilikleri daim olsun diye, avluda mevlit okunur. Misafirlere yemekler ikram edilir. Gelin, dua ve ilahiler eşliğinde yeni evinin eşliğinden damatla birlikte adımını içeriye atar. Damat dışarı çıkar. Bu arada avluda bekleyen arkadaşları damadı ve babasını omuzlara kaldırarak para ve yiyecek isterler.

Karadere'nin odunu

Yakan bilir tadını

Beş yüz bin lira koyduk

Gara Ali'nin adını,

Öf ulen öffff...heyyyyy! ⁴⁰

Gelin evin salonunda bulunan tahta bir sandalye üzerinde başı öne eğik bir şekilde oturur. Genç kızlar kendi seslendirdikleri türkü ve mani-

³⁹ Mehmet Ergün, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Açılış Âdeti*, Karaağaç Köyü, Röportaj.

⁴⁰ Yaşar Kaya, *Gölpazarı Manileri*, İsmetpaşa Mahallesi, Röportaj.

ler eşliğinde oynar gelin oynamaz, oynaması yadırganırdı. O esnada gelen kadınlar hem geline hem de serili çeyizine bakarlar.

Gelin Karşılması

Büyük Belen köyünde gelin attan indirildikten sonra köylü toplu haldeyken kaynana ve gelin avlunun ortasına çıkarılır, tefçi kadının söylediği türkü eşliğinde gelin ve kaynana birlikte oynatılır. Bu oyuna; "Gelin Karşılması" adı verilir.⁴¹

Geline bak geline,
Tel dolamış eline, tel dolamış elime
Gelin kurban olayım
Senin ince beline, senin ince beline
Hadi gelin öyle olsun, öyle olsun
Evine neşe dolsun, evine neşe dolsun.....

Şayet gelin başka bir köyden alınmışsa köyün gençlerine mutlaka ayakbastı parası verilir. Damat yatsı namazına kadar ya evde ya da avluda arkadaşları ile vakit geçirir. Bu arada yeni evli çifte hayırlı olsun demeye gelenler olur. Avluda toplanan erkekler mahalli sanatçıların çaldığı yöresel oyun havaları eşliğinde, kadınlar ise evin içerisinde hep birlikte yiyip içip eğlenirler. Bu esnada takı takmayı unutan misafirler kapalı bir zarf içine koydukları miktarları damadın babasına elden vererek, "Hayırlı uğurlu olsun", "Allah bir yastıkta kocatsın" dileklerini sunarlar. Gelin alayından itibaren oyun oynayan, tabancalar atan damat ve arkadaşları cami önünde yatsı namazını beklemektedir artık. Sağdıç ve damat yan yana namaza durur. Namaz bitimi cami avlusunda imam efendi beklenir. İmam efendi ile birlikte damat evinin yolu tutulur. "Yatsı namazı çıkışı damat düğün evine, erkek arkadaşları ile hep birlikte "Erfaneler ve Şerfaneler" diye başlayan ve ardından sıralı gelen ilahiler eşliğinde damat evine götürülmüş." denmektedir.⁴²

⁴¹ Mustafa Tongur, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Gelin Karşılması*, Bedi Köyü , Röportaj.

⁴² İlçe Tertip Komitesi (2008), a.g.e., s. 100-101.

“Ferfene” anlam olarak toplandı, Düğün ya da bayramlarda birleşerek bir kuzu ya da koyun kesip yemeleri, birden çok kimsenin belirli amaçlar ile bir araya gelmesi, anlamına gelmektedir.⁴³

Erfane (Ferfene) âdeti özellikle manav köylerinde uzun kış gecelerinde uygulanan güzel bir adettir. Uzun karlı kış gecelerinde komşu köyler bir araya gelerek yemeli içmeli eğlenceler düzenlerler. Yemekte tavşan etli pilav ve yufka ile ayran ikram edilir. Bu adet aynı isim ile köylerimizde farklı biçimlerde uygulanmaktadır. Erfane ve Şerfane terimleri ise yiyip içerek eğlenme, ziyafet anlamına gelen “Ferfene” kelimesinden türetilmiştir.

İlçemizde ise damat (Güvey) kapama olayında ilahilerin başında söylenen bir mani olarak karşımıza çıkan ve günümüze kadar aktarılan “Erfaneler ve Şerfaneler” deyimi aslında “Pervaneler Şema yanar” mısrasının yanlış anlaşılmasından başka bir şey değildir. “Pervaneler Şema Yanar”⁴⁴ sözü akıllarda “Erfaneler ve Şerfaneler” olarak kalmış ve günümüze kadar böylece aktarılmıştır.

Güvey götürme

Yatsı namazı bitmiş, damat ve arkadaşları cami avlusunda imam efendiyi beklemektedir. İmam efendi önde, damat ve arkadaşları arkada ilahiler söyleyerek hep birlikte damat evine hareket edilir. Hareket öncesi, Kalaycı Ahmet aşağıda ki şiirin ilk cümlesini yüksek sesle ünler ve sonrasında ilahiler hep bir ağızdan söylenmeye başlar. Şimdilerde bu âdetin yerini tekbirler almıştır.

(İlâhi-I)

Pervaneler Şem’a Yanar!

Pervaneler Şema Yanar

Gelsin bir hoşça yanalım,

Yanmaktır bizim çaremiz,

⁴³ Özden, a.g.e., s. 651.

⁴⁴ Celal Volkan Kaya, *Ankara Devlet Konservatuvarı halk müziği alan araştırmaları katalogu*, Onaylı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014, s. 344.

Harcederiz hep varımız.....⁴⁵

(Müezzin Mehmet Hastürk'ten alınmıştır.)

(ilâhi-II)

Ali sancağını almış eline
 Seyirdip geliyor mahşer yerine
 Allahümme Salli Ala Muhammed
 Yeşil sancak ile gelir Muhammed
 Cehennem kükremiş kalkmış yerinden
 Ah! Ümmetim diye ağlar Muhammed
 Allahümme Salli Ala Muhammed
 Yeşil sancak ile gelir Muhammed.....⁴⁶

(Gölpazarı, Çukurören Köyü Pala Mehmet Amca'dan alınmıştır.)

(ilâhi-III)

Günün seherinde uyku haramdır
 Malına güvenme dünya yalandır
 Nefrin kullarına Cennet haramdır
 Uyan uykusu çok gözlerim uyan
 Uyan seher vakti bak niyaz eyle.....⁴⁷

(Gölpazarı, Kuşçaören Köyü Asım Çelik'ten alınmıştır.)

Düğün avlusunda gül şerbetleri, lokumlar, baklavalar hazır edilmiştir. İmam efendi tekbir getirir ve el açar. Doğacak çocukların hayırlı olması, evliliğin bolluk ve bereketi için dualar ederek, âmin dilerler. Duanın tamamlanması ile damat büyüklerin ellerini tek, tek öper hayır

⁴⁵ Mehmet Hastürk, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Güvey Götürme*, Gölpazarı İlçe Merkezi, Röportaj.; Kaya, a.g.t., s. 344; Gündüz, a.g.e., s. 361.

⁴⁶ Pala Mehmet Amca, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Güvey Götürme*, Çukurören Köyü, Röportaj.

⁴⁷ Asım Çelik, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Güvey Götürme*, Kuşçaören Köyü, Röportaj.

dualarını alır. Damadın arkadaşları kapı eşiğinde beklemektedirler. El öpme faslı bittikten sonra kapı eşiğine yönelen damadın sırtına arkadaşları tarafından vurulur. Bazı yumrukların dozu fazla kaçsa da damat nihayetinde yeni yuvasına girer. Damat gelin odasına girdiğinde gelin yüzünde kırmızı örtüsü ve duvağı ile oturur durumda damadı beklemektedir. Damat duvağı açmadan gelinin boynuna beşibirlik takmadan gelin konuşmaz ve örtüsünü açtırmaz. Duvak açıldıktan sonra gelin ve damat birlikte namaza durarak evliklerinin mutlu ve daim olması için dua ederler.

Yöremizin bazı yerlerinde düğün hala sona ermemiştir. Damat eve girdikten sonra köyün gençleri, gençlik başının önderliğinde kol kola girmiş vaziyette “Cevizin Yaprağı Dal Arasında” türküsünü söyleyerek damat evine yürürler. Damat ve gelinin bulunduğu oda penceresinin altında, birbirlerinin omzuna çıkarak üç katlı kule meydana getirirler. Damat ve gelini rahatsız edecek şekilde bağırarak (Çardak Âdeti Tekerlemesi) mizahi bir türkü olan “Değirmenin Altında Bostan” adlı türküyü okurlar.

Evlenin önü bosdan
 Deyirmenci dayı
 Garında pek pasbal
 Oy aman aman, Oy aman aman
 Karşıda damlar,
 Sakızı cibine damlar
 Bir kız veren adamlar,
 Bir kız bize çokmudur?
 Köyümüzde yokmudur?
 Oy aman aman, Oy aman aman.....
Türkünün sonunda hep bir ağızdan;
 Seksen tavık, doksan gözleme
 Kırk gazan hevla, Verseniz de alcaz

Vermesenez alacaz, de öf ülen öf... Diye ünlerler.⁴⁸

Damat uyanık çıkmıştır. Arkadaşlarına oyun eder ve diğer pencereye geçerek yiyecek dolu siniyi kule başına doğru uzatır. Kule; bin bir güçlülle yan pencereye geçerek siniyi almaya çalışır. Bu arada yıkılmamak için uğraş vermektedirler ve damada bir mani yakarak hep birlikte sitem ederler.

Külotlu pontul giymem,

Ekşimiş yemek hiç yemem.

Damat rızkımızı vermezsen

Bu düğün alayı bayrağını

Sana asla vermem, Öf ülen öf!⁴⁹

Damat oyun işini uzatır. Elindeki siniyle tekrar yan odaya geçer ve camdan siniyi kule başına vermek üzere uzatır. Kule, hem yorulmuş hem ayakta durmak için çabalamaktadır. Damada hep birlikte sitemlerini ünlerler.

Yorgansız yatamam

Hızlı adımlar atamam

Damat çıkını vereceksen ver gayrı

Bacaklarımda derman kalmadı,

Senin keyfine bakamam, Öf ülen öf!"

20 kazan helva,

40 kızarmış tavuk,

50 gözleme;

Verseniz de alacağız,

Vermesenez de alacağız. Öf ülen Öf!"

⁴⁸ Gündüz, a.g.e., s. 180.

⁴⁹ İsmail Kaya, *Gölpazarı Manileri*, İsmetpaşa Mahallesi, Röportaj.

Damat; evin penceresinden içinde çeşitli yiyecekler ve armağanların olan siniyi kule başına sunar.

Aynı hafta gelin olanlar ölene dek bir birleri ile kardeşlik olurlar ve ölene değin karşılıklı birbirlerinin evine gelip gitmeye devam ederler. Onlar ömür boyu birbirlerini “Kardeşlik” olarak anarlar. Onlar ermiş muratlarına biz çıkalım kerevetine. Darısı nice genç kız ve erkeklerimize, desek de düğün bitmemiştir daha. Arkasından duvak eğlencesi ve kız arkası adetleri gelmektedir.

Duvak Eğlencesi (Komşu Duvağı – Duvak Sabahı)

Düğün bitmiş, tüm davetliler uğurlanmıştır. Salı günü gelinin yakınları ve konu komşu damat evinde toplanır. Tatlı yenilir, tefler çalınarak maniler ve türküler eşliğinde eğlenilir. Oyun esnasında kaynana darı, buğday ve arpa dolu tası gelinin başı üzerinde üç defa gezdirir ve gelen misafirlere saçar. “Darısı bereketi sizlerinde başına olsun.” diyerek dualar eder. Gelin, gelen misafirlerle tek, tek oynar. Her oyun bitiminde kendinden büyüklerin ellerini öper, yaşlılarıyla kucaklaşır ve tokalaşır. Eğlentinin sona ermesine yakın gelin çeyizinden gelenlere hediyeler sunar. Bu hediyeler genellikle; patik, çember, havlu türü şeylerdir. Genç kızlara kız çemberi, evli kadınlara tülbent bağlatılır. Duvak eğlencesi böylelikle nihayete erer.

Bolatlı köyünde söylenen duvak arkası türkülerinden bir örnek:

Taşlıktan bir yol açtılar, heey

Gelini alıp kaçtılar, heey

Oğlan, oğlan annesine, heey

Ayıp kızlar nenesine, heey

Merdiven altında kümes, heey

Tilki tavuğunu koymaz, heey

Oğlan, oğlan annesine, heey

Ayıp kızlar nenesine, heey.....⁵⁰

Kız Arkası

Düğünden ve duvak eğlencesinden üç gün veya bir hafta sonra damat tarafı gelin kızları ile birlikte kız evine el öpmeye giderler. Bura da yenilen hoş sohbetli yemeğe ise “Kız Arkası” denir.

Damat konuşmaz ayakkabılarıyla içeri girer ve mindere oturur. Damat dargınmış gibi durur. Damadın önüne bir köy ekmeği ve birde kör bir bıçak koyarlar. Ekmeği kesmesini, hem de ince, ince dilimlemesini isterler. Damat bıçağı ekmeğe çalar. Ekmeği kesemez. Damat bu esnada hiç konuşmaz. Damat tüm uğraşına rağmen kör bıçakla ekmeği bir türlü kesemez. Ev halkı damadın ne yapacağına pür dikkat kesilmiştir.

Tüm uğraşlara rağmen ekmeği kesemeyen damadın imdadına kaynana yetişir. “Ben damadımı konuştururum.” der ve bir adet altını damadın yakasına takar. Kaynananın elinde aynı zamanda keskin bir bıçak da vardır. Bu esnada bıçağı damadın eline tutuşturur. Damat keskin bıçakla bir çalışta ekmeği dilimler. Ekmek kesildikten sonra ayakkabılarını çıkarır ve konuşmaya başlar. Damat önce kaynatasının sonra kaynanasının elini öper. Hep birlikte yemekler yenir ve iki aile arasında küçük bir eğlence yapılır.⁵¹

Bazı köylerimizde düğün bittikten sonra salı günü gelin pınara çıkarılır. Gelinin başına al duvak örtülür. Kaynana gelinin başından buğday saça, saça pınara getirilir. Gelin pınarın etrafında on kez dolandırılır. Her evden bir kadın iki su kabıyla köyün çeşmesine gelir. Gelin getirilen bütün kapları doldurur. Köylü kadınlarda gelinin kaynanasının getirdiği gözleme ve helvaları hep birlikte yerler. Gelinin doldurduğu su kapları dolmuş ve bir düğün de böylelikle tamamen sona ermiştir.

Gelin Gezdirme

Bazı köylerimizde düğünden bir hafta, on gün kadar sonra gelin gezdirme başlar. Yeni gelini; çevre köylerdeki oğlan evinin akrabaları ve hısımlarına tanıştırmak; akrabalık ve hısımlık bağlarını güçlendirmek

⁵⁰ Recai Günel, Marfet Günel, Gölpaazarı Türküleri, *Taşlıktan Bir Yol Açtılar*, Bolatlı Köyü, Röportaj.

⁵¹ Ayten Yılmaz, Düğün Adetleri, *Kız Arkası*, Orta Mahalle, Röportaj.

için götürülürdü. Hazırlık yapabilmeleri maksadıyla gelin gezdirmeye götürülmeden önce hısım ve akrabaya önceden haber verilirdi. Gelin, köyde yeni evlenen diğer gelinler, genç kızlar, kaynana ve bir kaç yakın akraba kadın ile oğlan evinden yaşlı bir erkek; onar on beşerlik gruplar halinde çevre köylerdeki hısım ve akrabalarının evine götürülürdü. Hısım ve akraba gelen misafirlerini coşkuyla karşılar, güzel yemekler hazırlardı. Akşam yemeği yenildikten sonra ziyaret evine köyün yeni evli gelinleri ile genç kızları da gelirdi. Gelen misafirlerle birlikte köyün genç kadın ve kızları kuru yemişler yerler, def çalar, gece geç vakitlere kadar tahta kaşıkla “if, if” diye ünleyerek kaşıkla oyun oynarlardı. Gelin gezdirme akşamları gülüş, cümbüş neşe içerisinde geçerdi. O akşam misafir gelinen evde yatıya kalınırdı. Sabah kahvaltıdan hemen sonra ev sahibi kadınlar yeni geline hediyeler verirdi. Kahvaltının ardından gelin gezdirme gurubu vedalaşarak kendi köyüne dönerdi. Bu gelen kafilenin kimi atlı, kimi eşekli, kimi de yaya olarak bu ziyaretlere katılırlardı. Yeni gelin 3-4 gün aralarla en az 5-6 hısım ve akraba ziyaretine götürülürmüş.⁵²

Gölpazarı Doğusunda Bulunan Köylere Ait Düğün Adetleri

Bu bölümde, Gölpazarı’nda Düğün Adetleri konu başlığı altında ele alınan düğün adetlerine ilave olarak aşağıda adı geçen köylerimizin düğünlerinde uygulanan adetler konu edilecektir.

Köyler

Karaahmetler, Dereli, Kavak, Sarıhacılar, Doğancılar, Gökçeözü, Söftalar, Hacıköy, Gözaçanlar ve Yukarıboğaz Köyleri’nde düğün adetleri

Giyim-Kuşam

Kadınlar; İç kısma göynek giyer. Göyneğin üzerine kırmızı, mavi, siyah kökboyalı ile boyanmış ev dokuması pamuklu ve yün bezden yapılan çatkılı işlik giyilir. Alt kısımda yine aynı dokuma bezinden yapılan çatal don giyilir. Çatal don, pantolon ve şalvar kesimli her iki pantolon arası bir alt giysisidir. Dizlere kadar dar, dizlerden yukarısı bol, ağı ise sanki pantolon gibi kesimli olur. Erkeklerin külot pantolonuna benzetilebilir. Başa ise ev tezgâhlarında daha ince dokunan örtme denilen

⁵² Dündar Şahin, Gölpazarı Düğün Adetleri, *Kız Gezdirme*, Söğütçük Köyü, Röportaj.

pamuklu örtü takılır. Ayakkabı olarak eski yıllarda çarık yakın zamanda ise kara lastik, ayaklara da elde örülme yün çorap giyilir. Kış günlerinde ise zamanımızın montuna benzer bir hırka giyilir. Hırka, dışında yüzü, içinde astarı olan yünlü pamukla dokunur veya yünlü bezlerden dikilir, yüz ve astar arasına soğuktan korunmak için yün konur.

Erkekler; kadınlarda olduğu gibi iç kısma göynek, göyneğin üstüne ise mintan giyerler. Alt olarak “tuman” ya da “kilot pantul” adı verilen pantolon giyilir. Tuman; siyah bezden yapılan bugünkü pantolona benzer. Kilot pantul ise, kalın keçe benzeri kumaştan dikilen diz üstüne kadar dar, dizden yukarısı günümüz pantolonlara benzer fakat biraz daha bol olan bir giysidir. Dizden ayak bileklerine kadar sıkı ve yapışık, dizin hemen bir sele kadar altına uzanır, bu kısım çok dar olduğundan düğmelidir. Başa ise eskiden fes, takke, kalpak, yakın zamanda şapka giyilir.

Düğünler üç gün üç gece sürer. Düğün Cuma günü başlar, pazartesi öğlen biter. Düğün davetiyesi bir kibrit kutusudur. Kibrit kutusunun üzerine düğün tarihi yazılır, buna “Okuntu” denir. Düğüne okunan (davet edilen) her aile düğüne giderken güvey povu (Damat bohçası) hazırlar. Bu bohçanın içinde boş veya peynirli gözleme, kızarmış bütün tavuk, pekmez ve nişastadan karılmış helva bulunur. Böylece düğün evine davetli sayısına kadar onlarca güven bohçası gelir, düğün evi bu gelen bu bohçaları gelen davetlilere ikram eder.

Düğün, Cuma günü köye çalgıcıların gelmesi ile başlar. O gün akşam vaktine kadar çalgı eşliğinde tüm köy halkı ve damat oynar. Akşam ezanının ardından konaklar (konuk) gelmeye başlarlar. Duruma göre yakın çevredeki 3 veya 4 köy ün tüm ahalisi düğüne davet edilir. Bu köylerden düğüne gelenlere konak denir. Bir de baş davetli bir köy vardır. Buna da baş konak denir. Düğünün yapılacağı köye yaklaşan köy, ateş yakar havaya ateş ederek geldiğini düğün köyüne duyurur. Köyün gençleri kol kola girer, türküler eşliğinde naralar atarak gelen konağı karşılar. Konak köy gençlerinin ardından düğün köyünün gençleri de kol kola girerek düğün meydanına gelirler. Gelen konak köy çalgılar eşliğinde bir tur çiftetelli, karşılama, Cezayir ve bir ek oyun olmak üzere dört oyun oynar. Oyunları bittiğinde yine naralar eşliğinde kol kola misafir gelen köyün konağı kalacakları hanelere götürülürler. Bu adet düğüne katılan tüm konak köyler için bire bir uygulanır. Erkek-

ler kol kolayken birlikte söyledikleri türkülerden biri; Cevizin yaprağı dal arasında isimli türküdür. Türkünün sonunda "Öf Ülen Öf" ünlemesi mutlaka söylenir. ⁵³

Cumartesi Gecesi

Konaklar aynı geliş önceliğine göre konuk edildikleri evlerden alınarak düğün alanına getirilirler. Düğün alanında birer tur oyun oynarlar. Daha sonra gelen misafirler gece olana kadar oynarlar. Köy gençlerince seyirlik bir oyun düzenlenir. Bu oyuna "Deve Hortlatması" denir. Köye davet edilen konakların tüm masrafları (yeme, içme vs.) imece usulü tüm köy halkı tarafından karşılanır. Köy hane sayısı gelen konak sayısına paylaştırılarak adaletli bir imece oluşturulur. Örnek vermek gerekirse; köy 20 haneden oluşmakta, gelen konak köy sayısı 4 olsun, düğün köyünden beş hane bu konak evlerine yatak ve döşek götürür, düğün sahibi bu evlere sadece çay ve şeker götürürdü. Düğün evi düğüne gelen hısım ve akrabalarını ağırlardı. ⁵⁴

Gelin alayı

Pazar günü gelin alıcı alayı düzenlenir. Pazar sabahı gelin alıcı yani gelin alayı düzenlenir, atlara binen gençler çalgıcılar eşliğinde kız evine gider. En önde süslenen gelin atı bulunur, gelin almaya gidilmesi esnasında güvey götürülmez. Gelinin evine gelen gençler bir tur çalgı eşliğinde oynar bu esnada gelin evi gelen konuklara yemek ikram eder. Daha sonra gelin dualar eşliğinde baba evinden çıkar, sıralı büyüklerinin ellerini öptükten sonra, erke kardeşi yoksa yakın akrabası tarafından kapıda bekleyen süslenmiş ata bindirilir. Gelinler ekseriyetle al gelinlik giyerler. Yöre halkının kızlarının hepsi iyi ata binmeyi bilirdi. Gelin güvey evine girince baş konak köyünün gençleri Güvey Kulesi oluştururdu. ⁵⁵

Güvey (Damat) Kulesi: Damat kulesi Gölpazarı'mızın manav köylerinin düğün adetlerinin görsel açıdan en güzel ve gösterişli adetlerin-

⁵³ İsmail Çınar, Gölpazarı Düğün Adetleri, Karahmetler Köyü, Röportaj.

⁵⁴ Ziyaettin Çınar, Gölpazarı Düğün Adetleri, Karahmetler Köyü, Röportaj; Necati Çınar, Gölpazarı Düğün Adetleri, Karahmetler Köyü, Röportaj.

⁵⁵ Emin Bozyurt, Gölpazarı Düğün Adetleri, Gelin Alayı, Kavak Köyü, Röportaj; Ziyaettin Bozyurt, Gölpazarı Düğün Adetleri, Gelin Alayı, Kavak Köyü, Röportaj.

dendir. Gelin gelme merasimi tamamlandıktan sonra o gün ikinci vaktinden sonra damat kulesi yapılır. Damat kulesini ya o köyün gençleri, ya ana davetli konak köyün gençleri, ya da her iki köyün gençleri birlikte yaparlar. Bu kulede 10 delikanlı görev alır. Bu delikanlıların 6'sı hemen, hemen aynı boyda, gürbüz, güçlü- kuvvetli delikanlılardan seçilir. 3 tanesi ilk 6 ya göre daha zayıf fakat onların boyları birbirine yakın olmalıdır. Kulenin en üstünde bulunacak sonuncu yani onuncu genç zayıf fakat çok çevik, hareketli, dengeli biri olmalıdır. 6 kuvvetli genç damadın evinin önünde kol kola girip, omuz omuza vererek bir çember oluşturur. İkinci gurup 3 genç bu 6 gencin üzerlerine çıkar. Bu gençler ayakkabılarını çıkartırlar. Onlarda arkadaşlarının üzerinde kol kola girecek, omuz omuza verirler. Ayaklarını ayrı kişilerin omuzlarına basmaya dikkat ederler. Böylece alttaki her 2 kişi bir kişinin yükünü çekmeye başlar. En üstede son kalan zayıf ve çevik genç tırmanır. Bu 3. kattaki gencin elinde bir düğün alayı bayrağı, birde bir sopanın tepesine geçirilen elmaya tutturulmuş gençlerin aralarında damada hediye olarak verecekleri kâğıt paraların tutturulduğu bir sopa bulunur. Kuledekilerin etrafını çevreleyen gençler hep birlikte şarkılar söylemeye başlarlar.

"Cevizin yaprağı dal arasında, güzeli severler bağ arasında, üç beş güzel bir araya gelmişler, benim sevdiceğim yok arasında."

Damat evin ikinci katındaki pencereleri açar. Manav köy evleri ahşap ve kerpiçten 2 katlıdır. İçinde kızarmış tavuklar, gözlemeler ve pekmez ve nişastadan yapılan helvanın olduğu çıkını sarkıtır. Verecek gibi yapar, kulenin tepesindeki genç çıkını tutmak üzereyken hemen geri çeker. Kuledekilerle birlikte etraftaki gençler gençlik önderinin komutuyla naralar atmaya başlar.

"Öf ülen öf!" 20 kazan helva, 40 kızarmış tavuk, 50 gözleme; verseniz de alacağız, vermeseniz de alacağız. "Öf ülen öf!"

Damat çıkınıla bir o camdan bir o cama gezer. Kulede bulunanlar yavaş, yavaş pencereler arasında hareket eder.

"Külotlu pontul giymem, ekşimiş yemek hiç yemem. Damat rızkımızı vermezsen bu düğün alayı bayrağını sana asla vermem, Öf ulan öf!"

"Yorgansız yatamam, hızlı adımlar atamam. Damat çıkını verecek sen ver gayrı, bacaklarımda derman kalmadı, senin keyfine bakamam, Öf ülen öf!"

"20 kazan helva, 40 kızarmış tavuk, 50 gözleme; Verseniz de alacağız, vermeseniz de alacağız. Öf Ülen Öf!"

Uzatıp çekmelerin sonunda en üstteki genç çıkını kapar.

"Öf ulan öf"! 20 kazan helva, 40 kızarmış tavuk, 50 gözleme verseniz de aldık, vermeseniz de aldık. Öf Ülen Öf!" Kulenin üstündeki genç çıkını kaptıktan sonra elindeki alay bayrağını ve hediye para takılı sopayı damada uzatır.

Kule; yine naralar ve şarkılar eşliğinde bozulur. Bu çıkında gözlemler, kızarmış tavuklar, helva ve alkollü veya alkolsüz içecekler bulunur. Çıkını alan gençler çalgılar eşliğinde yazsa köy kıyısında bir ağaç dibine, kış ise bir eve gider. Aldıkları yiyecek ve içecekleri; Yiyip, içerek eğlenirler. Bu kule âdeti manav düğünlerinin en gösterişli adetlerinden biriydi.⁵⁶

Pazar akşamı

Tüm konaklar düğün köyünden ayrılır. Pazartesi sabahı köy gençleri çalgı eşliğinde öğlene kadar oynarlar. Tüm köy kadınları düğün evine toparlanma konusunda yardımcı olurlar. Öğlen namazından sonra birlikte etli bulgur pilavı, yufka ve ayrandan oluşan yemeklerini birlikte yerler. Daha sonra "Allah Hayırlara Vesile Etsin", "Torunlarınızı Kucağınızdan Esirgemesin" diyerek düğün evinden ayrılırlar.⁵⁷

Sonuç

Gölpazarı ilçesi; İstanbul-Bursa-Eskişehir-Kocaeli-Adapazarı gibi büyük şehirlerin çok yakın ulaşım mesafesinde bulunmasına rağmen sosyal ve ekonomik anlamda oldukça geri kalmıştır. Nüfusu günden güne erimekte, genç nüfusunu ise yakın il ve ilçelere sürekli göç vermektedir.

⁵⁶ Selahattin Kayan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi, Sarıhacılar Köyü, Röportaj; Sabahattin Özcan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi, Gökçeözü Köyü, Röportaj; Galip Özcan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi, Sürmeli Köyü, Röportaj; Galip Tekin, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi) Karaahmetler Köyü, Röportaj.

⁵⁷ Süleyman Güneş, Gölpazarı Düğün Adetleri, Taraklı Pirlar Köyü, Röportaj; Ahmet Doğan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Taraklı Dumanköy, Röportaj; Mehmet Doğan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Taraklı Dumanköy, Röportaj.

Gölpazarı coğrafyasının temelini oluşturan manav ve Yörük boylarının bölgenin değişik yerlerinde yerleşik düzene geçmeleri ve kendi oba kültürlerine sahiplenmeleri yakın zamana kadar öz geleneklerin korunmasını sağlamıştır. Bölgeye sonradan gelen muhacirlerin de katılımı ile bölgede kültürel çeşitlilik artmıştır.

1940 ve 1970’li yıllara kadar bölgede Halk Bilimi üzerine yapılan etkin çalışmalara rağmen, 1970’li yıllardan sonra çok az sayıda çalışmanın yapılması, genç nüfusun artan bir hızla bölgeden göç etmesi sebebiyle zamanında çok zengin olan bölge kültürünün giderek kaybolmasına yol açmıştır. Yapılan bu çalışmanın bir nebze de olsa bölge kültürünün gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir katkı sağlayacağını umut ediyorum.

Bölgeyi yakından tanıyan ve yakın zamanda halk kültürü üzerine çalışmalar yapan Türk Halk Müziği sanatçısı, araştırmacı-yazar Abdullah Gündüz’ün kendi ifadesiyle çalışmamı burada sonlandırıyorum.

“Artık eski yaşlılarımız pek kalmadı. Çok geç kalınmış olsa da, geride kalan son yaşlılarımızdan öğrenebildiğimiz kadar öğrenmeye ve bunları kayıt altına almaya çalışalım. Yapılacak her çalışma bölge kültürünü gelecek nesillere aktaracak son kazanımlar olacaktır.”

Kaynakça

Ayan, Yasemin, *Antropolojik Açıdan Üyük Köyü’ne Bir Bakış Lisans Bitirme Çalışması*, İstanbul 2000.

Çamur, Deniz, *Üyük Köyü Sosyo- Kültürel Yapısı Lisans Çalışması*, İstanbul 2000.

Elçin, Şükrü, *“Gölpazarı Bilmeceleri”*, Türk Kültürü Araştırmaları 2/1- Ankara 1965.

Göknül, Nedim, *“Garbi Anadolu Köy Monoğrafileri Bilecik ve Edremit Bölgeleri”*, Sosyoloji Dergisi, 2 (2) (1943).

Gündüz, Abdullah, *Bilecik Türküleri*, Bilecik 2008.

İlçe Tertip Komitesi, *Gölpazarı İlçe Yıllığı*, İstanbul, 1987.

İlçe Tertip Komitesi, *Göl-Flanoz’dan Gölpazarı’na*, Ankara 2008.

Kaya Celal Volkan, *Ankara Devlet Konservatuarı’nın halk müziği alan araştırmaları kataloğu Onaylı Yüksek Lisans Tezi*, Ankara 2014.

Muzaffer Batur, "Gölpazarı'nda İnanış ve Rivayetler", TFAD (1964).

Müftüoğlu, Semiha, *Gölpazarı İlçesinin Monografyası Bitirme Tezi*, İstanbul 1947.

Özden, Muharrem, *Bilecik İli Ağız İncelemesi - Ses ve Şekil Bilgisi, Metinler, Söz Varlığı*, Çanakkale 2016.

Vurgun, Seda Yılmaz, "Geçmişten Günümüze Bilecik Bölgesi Manavlarının Sosyo-Kültürel Hayatlarının Analizi", VAKANÜVİS Vol.3 (2018).

Yalvaç, Mehmet "Bilecik Düğün Adetleri", Türk Dünyası Araştırmaları (1984).

Yalvaç, Mehmet, "Bilecik Türküleri", *INIJOSS*, (1987).

Kaynak Kişiler

Ahmet Doğan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Taraklı Dumanköy, Röportaj;
Asım Çelik, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey Götürme, Kuşcaören Köyü, Röportaj.

Ayten Yılmaz, Düğün Adetleri, Kız Arkası, Orta Mahalle, Röportaj.

Emin Bozyurt, Gölpazarı Düğün Adetleri, Gelin Alayı, Kavak Köyü, Röportaj;

Galip Özcan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi, Sürmeli Köyü, Röportaj;

Galip Tekin, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi) Karaahmetler Köyü, Röportaj.

Hatice Çongur, Gölpazarı Düğün Adetleri, Kız İsteme ve Söz Mendil, Gölpazarı İlçe Merkezi, Röportaj.

İsmail Çınar, Gölpazarı Düğün Adetleri, Karaahmetler Köyü, Röportaj.

İsmail Kaya, Gölpazarı Manileri, İsmetpaşa Mahallesi, Röportaj.

İsmet, İnce, (Ali Rıza Amca Lakaplı), Kız İsteme Merasimi, Bahçelievler Muhtarı, Röportaj.

Mehmet Doğan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Taraklı Dumanköy, Röportaj.

Mehmet Ergün, Gölpazarı Düğün Adetleri, Açılış Âdeti, Karaağaç Köyü, Röportaj.

Mehmet Hastürk, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey Götürme, Gölpazarı İlçe Merkezi, Röportaj.

Mustafa Öner, Gölpazarı Düğün Adetleri, Çımışkı Köyü, Röportaj.

Mustafa Tongur, Gölpazarı Düğün Adetleri, Gelin Karşılması, Bedi Köyü, Röportaj.

Necati Çınar, Gölpazarı Düğün Adetleri, Karaahmetler Köyü, Röportaj

Nejla Öz, Gölpazarı Düğün Adetleri, Tanışma Usulleri, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, Denizaltı Gemileri Yeşil Boyalı, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, Eller Kınalı Gözler Sürmeli Gelin, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, Kara Koyun, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Nejla Öz, Gölpazarı Türküleri, Uzun Kavak Gincir, Gincir Gincirdar, Büyük Belen Köyü, Röportaj.

Nermin Kılınçarslan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Çörek Bölme Adeti – Reşadiye Mahallesi, Röportaj.

Nesrin Öner, Gölpazarı Düğün Adetleri ,Çımışkı Köyü, Röportaj.

Dündar Şahin, Gölpazarı Düğün Adetleri, Kız Gezdirme, Söğütçük Köyü, Röportaj.

Nevriye, Ergül, Gölpazarı Düğün Adetleri, Dibek Dövme-Mendil Keşkeği, İstiklal Mahallesi, Röportaj.

Pala Mehmet Amca, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey Götürme, Çukurören Köyü, Röportaj.

Recai Günal, Marfet Günal, Gölpazarı Türküleri, Taşlıktan Bir Yol Açtılar, Bolatlı Köyü, Röportaj.

Sabahattin Özcan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi, Gökçeözü Köyü, Röportaj;

Selahattin Kayan, Gölpazarı Düğün Adetleri, Güvey (Damat) Kulesi, Sarıhacılar Köyü, Röportaj;

Süleyman Güneş, Gölpazarı Düğün Adetleri, Taraklı Pirlar Köyü, Röportaj;

Yaşar Kaya, Gölpazarı Manileri, İsmetpaşa Mahallesi, Röportaj.

Ziyaettin Bozyurt, Gölpazarı Düğün Adetleri, Gelin Alayı, Kavak Köyü, Röportaj.

Ziyaettin Çınar, Gölpazarı Düğün Adetleri, Karaahmetler Köyü, Röportaj;